

Валентин Р. Костюк¹, Владислав С. Шанта²

ІННОВАЦІЇ ЯК КЛЮЧ ДО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Стаття присвячена роль інновацій в економічному розвитку та підвищенні конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі. Наразі в будівництві активно розвиваються інновації, зокрема впровадження новітніх технологій, рішень та матеріалів. Особлива увага відводиться інноваціям та «екологічному будівництву». Ці явища та процеси є важливим фактором підвищення продуктивності та конкурентоспроможності будівельних підприємств та будівельної галузі загалом.

В статті охарактеризовано джерела фінансування інноваційної діяльності, які поділяються на власні кошти підприємств, кошти державного бюджету, кошти інвесторів-нерезидентів та кошти з інших джерел. В статті проаналізовано витрати на інновації для промислових підприємств протягом останніх 10 років, представлено діаграму зміни розміру витрат на інновації для промислових підприємств. В статті здійснено аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, адже будівельні підприємства належать до комплексу галузей важкої промисловості та забезпечують її найважливішими матеріалами. Аналіз джерел фінансування інновацій для промислових підприємств протягом 2010-2020 років засвідчує, що основним джерелом фінансування інвестицій є власні кошти підприємства. Також в статті представлено структуру джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств.

Підсумовуючи значення інновацій для економічного розвитку та конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі виділено ряд переваг, а саме: інновації виступають рушійною силою розвитку, сприяють конкурентоспроможності підприємств та економічному розвитку галузі.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, економічний розвиток, конкурентоспроможність, будівельна галузь, підприємство.

Табл. 3. Рис. 4. Літ. 11.

DOI: 10.32752/1993-6788-2023-2-270-90-97

Valentyn Kostiuk, Vladyslav Shanta

INNOVATION AS THE KEY TO ECONOMIC DEVELOPMENT AND COMPETITIVENESS OF CONSTRUCTION INDUSTRY ENTERPRISES

The article is devoted to the role of innovations in economic development and increasing the competitiveness of enterprises in the construction industry. Currently, innovations are actively developing in construction, in particular, the introduction of the latest technologies, solutions and materials. Special attention is paid to innovations and "ecological construction". These phenomena and processes are an important factor in increasing the productivity and competitiveness of construction enterprises and the construction industry in general.

The article describes the sources of financing of innovative activities, which are divided into own funds of enterprises, funds from the state budget, funds from non-resident investors, and funds from other sources. The article analyzes the costs of innovation for industrial enterprises over the past 10 years, and presents a diagram of changes in the size of innovation costs for industrial enterprises. The article analyzes the sources of financing the innovative activity of industrial enterprises.

¹ National Academy of Management. Ukraine.

² National Academy of Management. Ukraine.

es, because construction enterprises belong to the complex of heavy industry branches and provide it with the most important materials. Analysis of the sources of innovation financing for industrial enterprises during 2010–2020 proves that the main source of investment financing is the company's own funds. The article also presents the structure of sources of financing of innovative activities of industrial enterprises.

Summarizing the importance of innovations for the economic development and competitiveness of enterprises in the construction industry, a number of advantages are highlighted, namely: innovations act as a driving force for development, contribute to the competitiveness of enterprises and the economic development of the industry.

Keywords: innovations, innovative development, economic development, competitiveness, construction industry, enterprise.

Peer-reviewed, approved and placed: 04.12.2023.

Постановка проблеми. Будівництво вкрай важливий сектор національного господарства, що розвивається надзвичайно швидкими темпами. А у період воєнного та поствоєнного відновлення набуватиме стратегічного значення. Повно масштабне вторгнення змінили як географію діяльності будівельних компаній, так і методи і механізми управління ними. Будучи технологічною основою функціонування національної економіки, будівництво багато в чому визначає перспективи та конкурентоспроможність розвитку національної економіки. Для усіх розвинених країн світу будівництво є однією з найважливіших галузей національного господарства, що автоматично представляє її як базову, стратегічно важливу, потрібну для розвитку економіки й забезпечення соціальних умов для населення.

Наразі в будівництві активно розвиваються інновації, зокрема впровадження новітніх технологій, рішень та матеріалів. Особлива увага відводиться інноваціям та «екологічному будівництву». Ці явища та процеси є важливим фактором підвищення продуктивності та конкурентоспроможності будівельних підприємств та будівельної галузі загалом. Світовий досвід доводить, що застосування інновацій та екологічного будівництва, насправді є економічно вигідним підходом. Активне використання інновацій та екологічного будівництва надає безліч переваг, які сумарно сприяють економічному розвитку і конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові пошуки присвячені розвитку за рахунок впровадження інновацій здійснювалося такими науковцями: В. Єсіна, О. Синиця, Р. Акопян [1], М. Мадай [4], П. Микитюк [5] та інших; визначення рівня конкурентоспроможності будівельних компаній: І. Федорович, І. Метешоп [9], І. Штулер [10] та інших. Проте інновації щоразу набувають нових форм та стають ключовими факторами, що сприяють стійкому економічному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі.

Метою статті є розкриття значення інновацій та екологічного будівництва для економічного розвитку і конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі.

Основні результати дослідження. Сучасні тенденції розвитку світової економіки все більше акцентують увагу на питаннях сталого розвитку та

екологічної безпеки. Будівельна галузь, як одна з найбільш ресурсоємних та впливових на навколишнє середовище сфер діяльності, відіграє ключову роль у досягненні цих цілей. Зростання населення, урбанізація та зміни клімату ставлять перед будівельними підприємствами нові виклики, які потребують ефективних рішень.

Інновації у будівництві, зокрема впровадження новітніх технологій та матеріалів, є важливим фактором підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємств. Водночас, екологічне будівництво стає не лише етичним, але й економічно вигідним підходом.

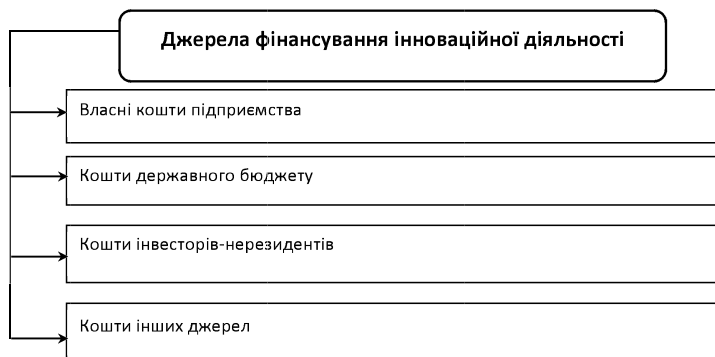

Рис. 1. Джерела фінансування інноваційної діяльності, розроблено авторами на основі [3, 4]

Останніми роками інноваційній діяльності у будівельній сфері приділялось доволі багато уваги, відповідно виділялось і належне фінансування, та зростала частина коштів спрямованих на екологічне будівництво та інновації. Дослідимо як змінювались витрати на інновації для промислових підприємств протягом останніх 10 років, а отримані дані наведемо в таблиці 1.

Таблиця 1. Витрати на інновації для промислових підприємств за період 2010-2020 роки, розраховано автором на основі [2]

рік	Витрати на інновації, млн.грн.	Приріст (%)
2010	8045,5	-
2011	14333,9	78,2
2012	11480,6	-19,9
2013	9562,6	-16,7
2014	7695,9	-19,5
2015	13813,7	79,5
2016	23229,5	68,2
2017	9117,5	-60,8
2018	12180,1	33,6
2019	14220,9	16,8
2020	14406,7	1,3

Як видно з представленої таблиці 1. найбільший рівень витрат на інновації за період, що обраний для дослідження був здійснений у 2016 році, загальна сума коштів спрямованих на інновації становила 23229,5 млн. грн. А найменший рівень витрат на інновації за період, що обраний для дослідження був здійснений у 2014 році, загальна сума коштів спрямованих на інновації становила 7695,9 млн. грн.

Для наглядності та візуалізації представимо діаграму зміни розміру витрат на інновації для промислових підприємств, що наведено на рис. 2.

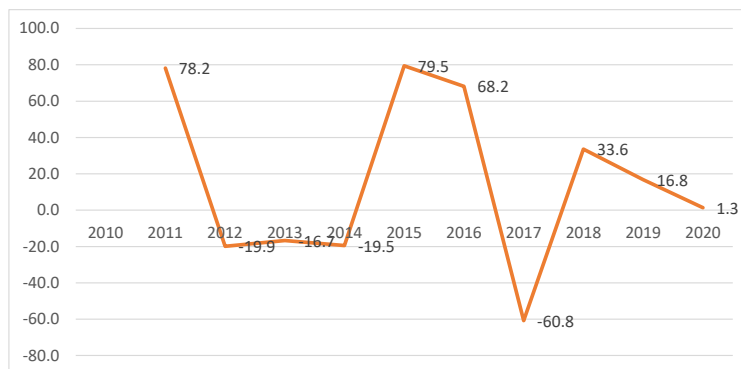

Рис. 2. Динаміка зміни розміру витрат на інновації для промислових підприємств, за період 2010-2020 роки, %, розраховано автором на основі [2]

Якщо аналізувати динаміку зміни розміру витрат на інновації для промислових підприємств з представленого рис 2., то ми побачимо трохи іншу картину. Зокрема, протягом 2012-2014 років відбувалось стабільне зменшення витрат на здійснення інноваційної діяльності в середньому на 19% щороку. Подальші роки (2015-2016 роки) відбулось зростання, стабільний приріст щороку становив 79,5% у 2015 році та 68,2% у 2016 році. Наступного року відбулось різке скорочення витрат на інновації, падіння становило більше ніж 60%. Подальші роки відбулось відносно вирівнювання та вдалось вийти на додатні показники у 2018-2020 роках, зокрема у 2018 році – приріст становив 33,6%, у 2019 році – приріст становив 16, 8%, у 2020 році – приріст становив 1,3%.

Проведемо аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, адже будівельні підприємства належать до комплексу галузей важкої промисловості та забезпечують її найважливішими матеріалами. Отримані дані представимо в таблиці 2.

Для наглядності та візуалізації представимо діаграму джерел фінансування інноваційної діяльності для промислових підприємств за період 2010-2020 роки, млн. грн, що наведено на рис. 3.

Таблиця 2. Джерела фінансування інноваційної діяльності для промислових підприємств за період 2010-2020 роки, млн. грн, [2]

рік	Витрати на інновації	Власні кошти підприємств	Кошти державного бюджету	Кошти інвесторів-резидентів	Кошти інших джерел
2010	8045,5	4775,2	87,0	2411,4	771,9
2011	14333,9	7585,6	149,2	56,9	6542,2
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8
2015	13813,7	13427,0	55,1	58,6	273,0
2016	23229,5	22036,0	179,0	23,4	991,1
2017	9117,5	7704,1	227,3	107,8	1078,3
2018	12180,1	10742,0	639,1	107,0	692,0
2019	14220,9	12474,9	556,5	42,5	1147,0
2020	14406,7	12297,7	279,5	125,3	1704,2

Рис. 3. Діаграма джерел фінансування інновацій для промислових підприємств у розрізі джерел за період 2010-2020 роки, млн.грн., розраховано автором на основі [2]

Аналіз джерел фінансування інновації для промислових підприємств протягом 2010-2020 років засвідчує, що основним джерелом фінансування інвестицій є власні кошти підприємства. Серед усіх видів джерел фінансування у 2016 році за рахунок власних коштів підприємств було здійснено фінансування на суму 22036 млн.грн. Протягом останній 2018-2020 років сума фінансуванні інновацій за рахунок власних коштів становила 12180 млн.грн., 14221 млн.грн. та 14407 млн.грн. відповідно.

Представимо структуру джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, а отримані результати відобразимо в таблиці 3.

Таблиця 3. Структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за період 2010-2020 роки, %, [2]

рік	Власні кошти підприємств	Кошти державного бюджету	Кошти інвесторів-резидентів	Кошти інших джерел
2010	59,4	1,1	30,0	9,6
2011	52,9	1,0	0,4	45,6
2012	63,9	2,0	8,7	25,5
2013	72,9	0,3	13,1	13,7
2014	85,0	4,5	1,8	8,7
2015	97,2	0,4	0,4	2,0
2016	94,9	0,8	0,1	4,3
2017	84,5	2,5	1,2	11,8
2018	88,2	5,2	0,9	5,7
2019	87,7	3,9	0,3	8,1
2020	85,4	1,9	0,9	11,8

Наглядно структура джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств за 2010-2020 роки представлена на рис. 4

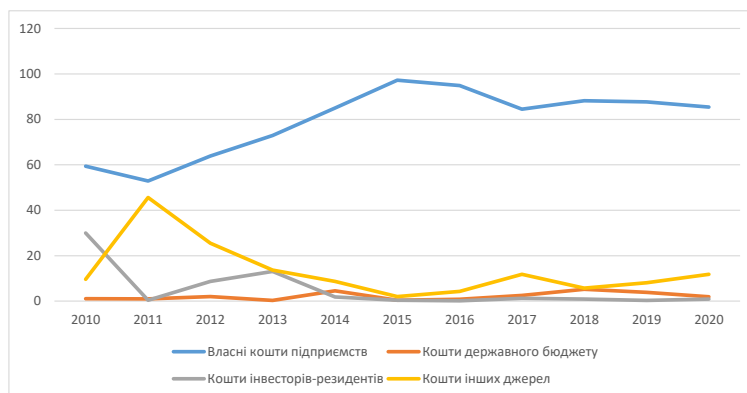

Рис. 4. Фінансування інновацій для промислових підприємств у розрізі джерел за період 2010-2020 роки, млн.грн., побудовано автором на основі [2]

Підсумовуючи значення інновацій для економічного розвитку та конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі варто виділити ряд переваг, а саме:

- інновації виступають рушійною силою розвитку. Використання новітніх технологій, матеріалів та методів будівництва сприяє підвищенню ефективності виробництва, зниженню витрат та покращенню якості будівельних робіт. Інновації дозволяють підприємствам будівельної галузі швидко адаптуватися до змін ринку та задовольняти потреби клієнтів;
- конкурентоспроможність підприємств. Впровадження інноваційних та екологічних рішень дозволяє будівельним підприємствам виділитися серед

конкурентів, пропонуючи унікальні та високоякісні продукти та послуги. Це, в свою чергу, сприяє розширенню ринкових позицій та збільшенню прибутковості.

- економічний розвиток галузі. Підвищення конкурентоспроможності та ефективності підприємств будівельної галузі сприяє загальному економічному розвитку. Це забезпечує створення нових робочих місць, підвищення рівня життя населення та збільшення податкових надходжень до бюджету.

Висновки. У статті було проаналізовано роль інновацій в економічному розвитку та підвищенні конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі.

В статті охарактеризовано джерела фінансування інноваційної діяльності, які поділяються на власні кошти підприємств, кошти державного бюджету, кошти інвесторів-нерезидентів та кошти з інших джерел.

В статті проаналізовано витрати на інновації для промислових підприємств протягом останніх 10 років, представлено діаграму зміни розміру витрат на інновації для промислових підприємств.

В статті здійснено аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств, адже будівельні підприємства належать до комплексу галузей важкої промисловості та забезпечують її найважливішими матеріалами. Аналіз джерел фінансування інновацій для промислових підприємств протягом 2010-2020 років засвідчує, що основним джерелом фінансування інвестицій є власні кошти підприємства. Також в статті представлено структуру джерел фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств.

Підсумовуючи значення інновацій для економічного розвитку та конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі виділено ряд переваг, а саме: інновації виступають рушійною силою розвитку, сприяють конкурентоспроможності підприємств та економічному розвитку галузі.

Таким чином, інновації є ключовими факторами, що сприяють стійкому економічному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі. Підприємства, які активно впроваджують ці підходи, мають значні перспективи для розвитку та успіху на ринку.

1. Єсіна, В. О., Синиця, О. В., & Акопян, Р. В. (2019). Єсіна ВО, Синиця ОВ, Акопян РВ Розвиток будівельних підприємств за рахунок впровадження інновацій: Аггау. Інтернет-конференції ХНУМГ ім. ОМ Бекетова.

2. Державна служба статистики: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Линенко, А. В., & Григорович, Л. С. (2016). Тенденції формування консорціумів у машинобудівній галузі України. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету, (2 (51)), 26-31.

4. Малай, М. (2015). Удосконалення механізму інноваційного менеджменту підприємства будівельної галузі. Секція 1 Стратегічні аспекти розвитку суб'єктів господарювання в умовах посилення глобалізації, 115.

5. Микитюк, П. Сучасні механізми розвитку інновацій в будівельній галузі [Текст] / Петро Микитюк, Алла Касич // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2020. Вип. 2. С. 174-184.

6. Найчук-Хрущ, М., & Щур, Т. (2023). Роль та значення успішного фінансування проєктів для інноваційного розвитку підприємства (на прикладі підприємства будівельної галузі). Економіка та суспільство, (58).

7. Трач, Р. В. (2017). Інформаційне моделювання як один із ключових факторів інноваційного розвитку будівельного підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, (13 (2)), 129-132.
 8. Чуприна, Х., Іщенко, Т., Савчук, Т., Дикий, О., Поколенко, В., & Веремєєва, Т. (2021). Оновлення інструментарію економіко-управлінської реконфігурації бізнес-процесів будівельних підприємств у контексті сучасної парадигми цифровізації економіки. Управління розвитком складних систем, (46), 131-140.
 9. Федорович, І. В., & Метошоп, І. М. (2022). Оцінка рівня конкурентоспроможності будівельних компаній за критеріями. Review of transport economics and management, (23), 168-176.
 10. Штулер І.Ю. Макроекономічний аналіз забезпечення конкурентоспроможності продукції промислового комплексу// Актуальні проблеми економіки. 2020. №3. С.11-17.
-
1. Iesina, V. O., Synytsia, O. V., & Akopian, R. V. (2019). Yesina VO, Synytsia OV, Akopian RV Rozvytok budivelnnykh pidpriemstv za rakhunok vprovadzhennia innovatsii: Array. Internet-konferentsii KhNUMH im. OM Beketova.
 2. Derzhavna sluzhba statystyky: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
 3. Lynenko, A. V., & Hryhorovych, L. S. (2016). Tendentsii formuvannia konsortsiumiv u mashynobudivnii haluzi Ukrainy. Halytskyi ekonomichnyi visnyk Ternopilskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu, (2 (51)), 26-31.
 4. Madai, M. (2015). Udoskonalennia mekhanizmu innovatsiinoho menedzhmentu pidpriemstva budivelnoi haluzi. Sektsiia 1 Stratehichni aspekty rozvytku subiektiv hospodariuvannia v umovakh posylennia hlobalizatsii, 115.
 5. Mykytiuk, P. Suchasni mekhanizmy rozvytku innovatsii v budivelnni haluzi [Tekst] / Petro Mykytiuk, Alla Kasych // Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. 2020. Vyp. 2. S. 174-184.
 6. Naichuk-Khrushch, M., & Shchur, T. (2023). Rol ta znachennia uspishnoho finansuvannia proektiv dlia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva (na pryklady pidpriemstva budivelnoi haluzi). Ekonomika ta suspilstvo, (58).
 7. Trach, R. V. (2017). Informatsiine modeliuvannia yak odyn iz kliuchovykh faktoriv innovatsiinoho rozvytku budivelnnoho pidpriemstva. Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, (13 (2)), 129-132.
 8. Chupryna, Kh., Ishchenko, T., Savchuk, T., Dykyi, O., Pokolenko, V., & Veremieieva, T. (2021). Onovlennia instrumentarii ekonomiko-upravlinskoï rekonfiguratsii biznes-protsesiv budivelnnykh pidpriemstv u konteksti suchasnoi paradyhmy tsyfrovizatsii ekonomiky. Upravlinnia rozvytkom skladnykh system, (46), 131-140.
 9. Fedorovych, I. V., & Metoshop, I. M. (2022). Otsinka rivnia konkurentospromozhnosti budi-velnykh kompanii za kryteriiamy. Review of transport economics and management, (23), 168-176.
 10. Shtuler I.Iu. Makroekonomichnyi analiz zabezpechennia konkurentospromozhnosti produktsii promysloвого комплексу// Aktualni problemy ekonomiky. 2020. №3. S.11-17.